

Χρύσα Γιοτζαμάνη

Πρέπει ή Έπρεπε

Αθήνα 2020

Η Χρύσα Γιοτζαμάνη γεννήθηκε στην Εύβοια ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Έργα της έχουν διακριθεί σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, το «Πρέπει ή Έπρεπε» απέσπασε το τρίτο βραβείο Θεατρικού στον 39^ο διαγωνισμό της Πανελλήνιας Ένωσης Λογοτεχνών (2020).

Email: chrisagotzamani@gmail.com

Το θεατρικό έργο «Πρέπει ή Έπρεπε» της *Χρύσας Γιοτζαμάνη* διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου υπό άδεια [Creative Commons BY NC ND](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

[Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα]

Εάν κάποιος ενδιαφέρεται να μεταφέρει το παρόν έργο στην σκηνή παρακαλείται να επικοινωνήσει πρώτα με την συγγραφέα.

***Πρόσωπα:**

Μαρία: ώριμη γυναίκα με όμορφα χαρακτηριστικά και στητή κορμостаσιά.

Μητέρα: νεαρή γυναίκα, μελαχρινή, φοράει μαντήλα

Κόρη: νήπιο

Περίληψη

Η Μαρία είναι μια ώριμη γυναίκα, καταπιεσμένη από την εξουσία της μάνας πέρασε στο σύζυγο. Είχε μάθει να ζει με το κεφάλι σκυμμένο, δεν τόλμησε, δεν διεκδίκησε ποτέ τίποτα. Έξω από το νεκροταφείο συνάντησε μια νεαρή πρόσφυγα με την κόρη της, την θαύμασε που βρήκε το κουράγιο να τραβήξει μπροστά. Της προσκαλεί σπίτι της, με αφορμή ότι δεν μιλούν την ίδια γλώσσα αποκαλύπτει στην ξένη τον έρωτα της για τον κύριο γυμνασιάρχη.

***Μονόλογος με δύο βουβά πρόσωπα**

Πρέπει ή Έπρεπε

Χώρος: Ευρύχωρη φωτεινή κουζίνα, μια ροτόντα στη μέση, ένας καναπές στο πλάι δίπλα του μια πόρτα οδηγεί στο διάδρομο, απέναντι μια άλλη μεταλλική πόρτα οδηγεί στην αυλή, το παράθυρο της κουζίνας το στεφανώνει μια βουκαμβίλια.

Μαρία: (Ανοίγει η μεταλλική πόρτα μπαίνει η Μαρία) Ελάτε, περάστε μη ντρέεστε. (πίσω της πολύ δισταχτικά σχεδόν μουνδιασμένα μπαίνουν η μητέρα με την κόρη)

Καθίστε, μη στέκεστε. (τραβάει ταυτόχρονα δυο καρέκλες και τις δείχνει να καθίσουν), (στοργικά) Ελάτε, καθίστε. (η μητέρα παίρνει αγκαλιά την κόρη της και κάθεται, σφίγγει το κοριτσάκι πάνω της, κοιτάζει το πάτωμα). Πεινάτε; Τι ρωτάω; Φασολάκια έκανα, (ενώ μιλάει ανοίγει το ντουλάπι και παίρνει δυο πιάτα) το πρωί τα μάζεψα από το περιβόλι, στάζανε δροσιά όταν τ' έκοψα, μια βράση πήρανε και γίνανε. (στρώνει τραπεζομάντιλο, κόβει ψωμί και τις σερβίρει). (Σιωπή).

(Κάθεται απέναντί τους στον καναπέ και τις κοιτάζει, η μάνα εξακολουθεί να κρατάει αγκαλιά την κόρη της, Δεν αγγίζουν το φαγητό)
(κοφτά) Μη με κοιτάς φάε! Ναι! και τη μαντίλα βγάλ' τη! τι τη θες μες στο σπίτι; (Χειρονομεί για να της δώσει να καταλάβει). (Σιωπή).

Αχ, κοριτσάκι μου. Την ώρα που σας είδα έτσι κουβαριασμένες έξω απ' το νεκροταφείο σπάρραξε η ψυχή μου. Πόσους δικού σου έχεις χάσει; Πόσους έχεις θάψει; Πόσο πόνο κρύβεις μέσα σου; Τι άφησες πίσω; Σε τι ελπίζεις και αποφάσεις να κάνεις αυτό το ταξίδι κουβαλώντας μαζί σου κι ένα μικρό παιδί; Μόνο η ψυχή σου το ξέρει. (ξαφνικά πετάγεται όρθια) Πω, πω καλέ μιλάτε, νερό δε σας έβαλα. (Παίρνει ένα μπουκάλι από το ψυγείο, γεμίζει δυο ποτήρια) Εισ υγείαν.

(Ξανακάθεται). (Σιωπή). Ξέρεις κάτι; Όσο σε κοιτάζω σε θαυμάζω, ίσως να σε ζηλεύω και λίγο, που έχεις το θάρρος, που βρήκες το κουράγιο να τραβήξεις μπροστά προς το αβέβαιο και το άγνωστο, θα μου πεις: «άφησα πίσω πόλεμο και συντριμμία», ναι! αλλά το ανοίκειο... είναι τρομακτικό, πόσοι και πόσοι δεν προτιμούν τη γνώριμη τους δυστυχία από το άγνωρο και αμφίβολο μέλλον; Εγώ ας πούμε... (η μητέρα αφήνει την κόρη της στην διπλανή καρέκλα, πιάνει δειλά το πιρούνι, το παιδάκι τη μιμείται) Έτσι μπράβο φάτε, φάτε. (Σιωπή).

Θα σας πω για μένα όσο τρώτε, το διάβα μου απ' τη ζωή δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Ξέρεις όταν γεννήθηκα μου δέσανε και μένα ένα μαντίλι στο κεφάλι, παλιά στα χωριά οι γυναίκες φοράγανε μαντήλι χρωματιστό, -οι χήρες μαύρο, τα κορίτσια λευκό και το κεντάγανε συνήθως με λουλούδια- Το δικό μου ήταν σιέτο, έτσι έμοιαζε από μακριά, λουλούδια δεν είχε, κεντίδια

δεν φαίνονταν, είχε μονάχα μεγάλα ανάρτια γράμματα που σχημάτιζαν τη λέξη "ΠΡΕΠΕΙ".

Με αυτό το πρέπει μεγάλωσα, πάντα πρέπει ή έπρεπε: να είμαι σεμνή, να είμαι ευγενική, να είμαι νοικοκυρά, να ξέρω λίγα γράμματα, λίγο ακορντεόν, λίγα γαλλικά όλα από λίγο. «Μην πάρουν τα μυαλά της αέρα» έλεγε η μάνα. Στο σπίτι μας όλοι κάναμε ό,τι έλεγε η μάνα. Πάντα η μάνα. Έζησα μια ζωή με το κεφάλι σκυμμένο, συμφωνούσα ακόμα και όταν διαφωνούσα. Δεν μπορούσα να πω όχι, υπέγραφα την καταδίκη μου σε μια ζωή που δεν επέλεξα.

Όταν έγινα δεκαοχτώ έπρεπε να παντρευτώ. «Τώρα που είσαι μπουμπούκι αμύριστο» είπε η μάνα, «μετά θα ανοίξουν τα πέταλα θα φανεί το χρώμα σου και τ' άρωμά σου, αλλά αλίμονο, μια νύχτα θα φυσήξει ο αέρας τα πέταλα θα πέσουν και τότε θα μείνει ένα ξερό κοτσάνι, μόνο το κόκκινο κεφαλάκι θα μαρτυράει πως κάποτε εκεί υπήρχε ένα όμορφο τριαντάφυλλο».

Μου διαλέξανε τον άντρα, έναν άντρα είκοσι δύο χρόνια μεγαλύτερο, ήταν βέβαια καλοστεκούμενος και εμφανισιακά και οικονομικά, αλλά είκοσι δύο χρόνια πιο μεγάλος, εγώ κορίτσι κι αυτός μεσήλικας. Είχε μεγάλες εκτάσεις με αμπέλια, πολλά λιόδεντρα και δικό του λιοτρίβι, τέλος πάντων... με παντρέψανε χωρίς να με ρωτήσουν. Τον ήθελα δεν τον ήθελα τον πήρα, μου έδωσαν προίκα τούτο δω το σπίτι με όλα του τα έπιπλα και τα χρειαζόμενα για να ξεκινήσω το νοικοκυριό και αυτό ήταν. *(παύση)* Γιατί δεν τρώς; Δεν σου αρέσει; Πάρε και ψωμάκι να κάνεις βούτα στη σάλτσα, φύτεψα κάτι πομοντόρια φέτος... άλλο πράμα, όπου τα βάζω το φαγητό γίνεται μμμ... θαύμα σου λέω. *(με νοήματα προσπαθεί να την κάνει να συνεχίσει το φαγητό)* Α! γεια σου! έτσι μπράβο!

Αλλιώς είχα φανταστεί το γάμο μου, δεν περίμενα βέβαια τον πρίγκιπα με τ' άσπρο άλογο αλλά έλπιζα τουλάχιστον να ερωτευτώ. Στην αρχή έκλαιγα ασταμάτητα, έρχονταν επίσκεψη να με παρηγορήσουν οι ξαδέρφες μου, μεγαλύτερες από μένα παντρεμένες και λέγανε «Μην κλαις, όλες έτσι κάναμε στην αρχή αλλά μετά γίνεσαι κυρά και σ' αρέσει». Που να ηρεμήσω. Μετά αλλάζανε το τροπάριο «Γιατί δεν τον θέλεις; είναι καλός ο Γιώργης, έχει μεγάλη περιουσία, βασίλισσα θα σ' έχει, να μου το θυμηθείς» Η άλλη συμπλήρωνε: «Σώπα μην κάνεις έτσι, καλέ εσύ τα βαψες μαύρα, για νύφη πας... μπορεί να σου φαίνεται ξένος στην αρχή μα με τον καιρό θα συνηθίσεις... μετά θα έρθουν και τα παιδιά θα τον αγαπήσεις θα δεις, είναι καλός...» Είναι αυτός λόγος να παντρευτείς; Φτάνει να είναι κάποιος καλός; Τι θα πει καλός;

Μη με κοιτάς φάε !

Καλός ήταν ο άντρας μου δε λέω, απλά καλός. Έτσι τον θυμάμαι, σαν ένα καλό άνθρωπο, έτσι έλεγαν όλοι γι' αυτόν, "καλός άνθρωπος". Δε με χτύπησε ποτέ, - τότε οι άντρες σήκωναν χέρι για φύλλου πήδημα -. Δεν αερίστηκε ποτέ μπροστά μου με σεβότανε, καμιά φορά άκουγε και τη γνώμη μου, ήμουν βλέπεις γραμματισμένη. (Ονειροπολώντας) Είχα πάει δυο χρονιές στο γυμνάσιο, μου άρεσαν τα γράμματα, ονειρευόμουν να γίνω δασκάλα, να μαθαίνω τα παιδιά γράμματα και στο διάλειμμα να γίνομαι ένα μαζί τους. Όχι όπως η δικιά μας που καθότανε με τη βέργα στο χέρι... (επανέρχεται) Τέλος πάντων. Πάνω στα δυο χρόνια λέει η μάνα: «Ίσα με δω το σχολείο, φτάνουν αυτά που έμαθες, τα γράμματα είναι για τ' αγόρια που είναι ασθενικά και τα χέρια τους δεν είναι ικανά να τα θρέψουν. Εσύ κορίτσι πράμα, πρέπει να μάθεις τις δουλειές του σπιτιού θα γίνεις νοικοκυρά όχι σουφραζέτα.» Αυτό ήταν. Το πήρε απόφαση εκείνη; Τέλος. (παύση)

Τι έλεγα; Α ναι! για τον άντρα μου και τα λεφτά δεν τα σιόρπαγε ω! όχι στο σπίτι τ' έφερνε, σαν πέρασε ο πρώτος καιρός -με είδε πως είμαι μυαλωμένη και νοικοκυρά- τ' άφηνε στο τραπέζι κι έλεγε «Πάρ' τα γυναίκα να κάνεις κουμάντο, έχω άλλες σιοτούρες εγώ».

Μια συνήθεια που δεν άντεχα είχε μόνο, του άρεσε να τρώει μπακαλιάρο με σκορδαλιά. Θα μου πεις «τι κακό έχει το φαγάκι του φτωχού»; Το μόνο φαΐ που σιχαινόμουν είναι η σκορδαλιά δεν του έφτιαζα ποτέ. Μια στο τόσο όταν τέλευε απ' τα χωράφια έπαιρνε τους εργάτες και πηγαίνανε στην ταβέρνα της Τούλας της Αφράτης, -όμορφη, τσαχπίνα και ζωντοχήρα η Τούλα- τρώγανε τον μπακαλιάρο με μπόλικη σκορδαλιά, πίνανε κρασί και χαζεύανε τα κάλλη της ταβερνιάρισσας. Έσκυβε δήθεν τυχαία αυτή και το πουκάμισό της άνοιγε ως τον αφαλό, τους άφηνε να κοιτάνε το στήθος της σαν χάνοι κι έβρισκε η πονήρω την ευκαιρία να χρεώνει τις μισές κανάτες ολόκληρες.

Επέστρεφε που λες στο σπίτι χαμογελαστός και σιγοτραγουδώντας, όταν τον έβλεπα έτσι πλακωνόταν η καρδιά μου, ήθελε να... καταλαβαίνεις τώρα;

Τον πρώτο καιρό πλάνταζα, μου ερχότανε να σιάσω. Μετά τον άφηνα να πέφτει πάνω μου, γύριζα το κεφάλι από την άλλη κι όταν τελείωνε τη δουλειά του και τον έπαιρνε ο ύπνος σηκώνόμουν σιγά-σιγά πήγαίνα στο λουτρό και πλενόμουν με μοσχοσάπουνο! Μετά το συνήθισα κι αυτό.

Άλλα κουσούρια δεν είχε. Μόνο που όλες οι έννοιες του ήταν γύρω από τα κτήματα και το λιοτρίβι. Όλα γι' αυτάμίλαγε και 'γω βαριόμουν, πως βαριόμουν ν' ακούω τα ίδια και τα ίδια. Για να μη κοιμηθώ έπλεκα, πού και πού σήκωνα τα μάτια και τον κοίταζα... έτσι για να λέει ότι τον προσέχω. Άλλες φορές πάλι διάβαζα κάποιο βιβλίο και χανόμουν στις σελίδες του, όταν σήκωνα το κεφάλι τον έβρισκα να με κοιτάει με ένα βλέμμα όλο παράπονο, δεν

έλεγε τίποτα ο καημένος καταλάβαινε ότι δεν με ενδιέφεραν οι δουλειές του... αλλά πάλι τι να λέγαμε; να καθόμασταν αμίλητοι; τα κουτσομπολιά δε μας άρεσαν κάναμε λοιπόν πως άκουγε ο ένας τι έλεγε ο άλλος, ανοίγαμε και το ραδιόφωνο, αργότερα την τηλεόραση... κι ο καθένας χάνονταν στα δικά του (σφίγγει τα χείλη κουνάει το κεφάλι και ξεφυσάει).

Εικοσιπέντε χρόνια παντρεμένη τον συνήθισα, όπως είχαν πει οι ξαδέρφες μου. Θλιβερό. Δεν είναι θλιβερό; Να ζεις με κάποιον στην αρχή γιατί στον επέβαλαν και μετά από συνήθεια, ανάγκη, υποχρέωση... Σκέτη θλίψη.

Μη με κοιτάς ! Φάε.

Για να μην είμαι άδικη μαζί του, αυτός ο φτωχός μ' αγαπούσε, με φρόντιζε, δεν ήθελε να με κακοκαρδίζει, με ήθελε κυρά στο σπίτι. Μόνο στον τρύγο και στο λιομάζωμα πήγαινα μαζί του «Γ' αφεντικά πρέπει να πάνε μπροστά» έλεγε. Φτάναμε στο χωράφι πριν τους εργάτες, εκείνος αποφάσιζε ποια ελιά θα πάρουμε πρώτη, εγώ μπροστά με τις εργάτριες στρώναμε τα λιόπανα να ξεκινήσουν οι ραβδιστάδες, μετά μαζεύαμε όσες είχαν πέσει έξω από τα πανιά και αμέσως στρώναμε την επόμενη. Πάντα ήμουν μπροστά με το χαμόγελο στα χείλη και του άρεσε που έκρυβα την κούραση, μου λεγε "Μπράβο μωρέ γυναίκα είσαι άξια" καμάρωνε που τον συνόδεα.

Κάθε Σάββατο όταν γύριζε απ' τη δουλειά πλενότανε, ζάπλωνε καμιά ωρίτσα εδώ (χτυπάει με το χέρι της τον καναπέ) -τότε αντι για τούτο τον καναπέ, είχαμε μια καριόλα- του άρεσε έλεγε «ν' ακούει τον ήχο της κουζίνας να μαθαίνει τα μυστικά μου» (κουνάει το κεφάλι της, σφίγγει τα χείλη) - τα δικά μου μυστικά το άλλο φύλλο της καρδιάς δε τ' έμαθε, τώρα όμως γίναν ασήκωτα και θέλω ν' αλαφρώσω. Το βράδυ που λες μ' έπαιρνε και βγαίναμε έξω, το χειμώνα πηγαίναμε στα ταβερνάκια της χώρας και το καλοκαίρι στα ζαχαροπλαστεία για παγωτό. Μια φορά το χρόνο -συνήθως το καλοκαίρι που δεν είχε πολλές δουλειές στα χωράφια- παίρναμε το καράβι πηγαίναμε στον Πειραιά και από κει στην Αθήνα για Dolce Vita. Μέναμε μια βδομάδα στο ξενοδοχείο King George στην πλατεία Συντάγματος. Το πρωί εκείνος έβλεπε εμπόρους, κανόνιζε τις τιμές για τα κρασιά και το λάδι μόνος του, -δεν ήθελε μεσάζοντες- και 'γω κατηφόριζα την Ερμού, χάζευα τις βιτρίνες και ό,τι μου άρεσε το 'παιρνα, παπούτσι ήταν αυτό; Τσάντα; Μέχρι έτοιμα ρούχα αγόραζα πράμα σπάνιο για το νησί, τότε όλες είχαμε τη μοδίστρα μας για τα καλά, τα καθημερινά οι πιο πολλές τα ράβανε μόνες τους.

Ήξερε την αγάπη μου για το θέατρο, μια βδομάδα στην Αθήνα βάζαμε πρόγραμμα να δούμε τις παραστάσεις όλων των μεγάλων ηθοποιών και δύο βράδια πηγαίναμε σε νυχτερινά κέντρα, νομίζω Quinta το λέγανε το ένα, το άλλο Νεράιδα, αυτό το θυμάμαι καλά για πολλά χρόνια τραγούδαγε εκεί η Βίκυ Μοσχολιού και λέγαμε «πάμε στις Νεράιδες».

Μη με πεις αχάριστη δεν ήμουν. Ούτε αγνώμων. Ακριβώς αυτό ήταν το πρόβλημά μου. Ένωθα την αγάπη του και δεν μπορούσα να την ανταποδώσω με τον ίδιο τρόπο. Δεν μπορούσα να τον αγαπήσω όπως ήθελα. Ολοκληρωτικά. Ήμουν ευγενική και καλή μαζί του, δεν του αντιμιλούσα, δε τον κορόιδευα. Του ήμουν πιστή, αφοσιωμένη και τον φρόντιζα με το παραπάνω. Ήταν άλλωστε ο πιο κοντινός μου άνθρωπος και ένωθα υποχρεωμένη να τον ευχαριστήσω. Το συμπαθούσα και τον πονούσα σαν φίλο, σαν ένα καλό άνθρωπο, όχι ερωτικά δεν σίριχτησα, δεν τον λαχτάρησα. Τι τα θες. Θλίψη. Πνιγόμεν, ένωθα εγκλωβισμένη στην καλοσύνη του, αν με παραμελούσε, αν μου φώναζε, αν με χτύπαγε θα αντιδρούσα, θα ξέσπαγα, θα είχα μια δικαιολογία, ένα πάτημα βρε αδερφέ. Δυστυχώς ήμουν μουδιασμένη, μπερδεμένη και γεμάτη ενοχές που δεν μπορούσα να τον αγαπήσω. Θα μου πεις «τι ήθελες κυρά μου; όλα τα είχες», ναι τα είχα όλα και δεν είχα τίποτα, ένωθα ένα τεράστιο κενό και πνιγόμεν, είχα έναν κόμπο στο λαιμό, δεν μπορούσα να μιλήσω, δεν μπορούσα να πω τι αισθανόμουν ή μάλλον τι δεν αισθανόμουν. Δεν θα καταλάβαινε κανείς. Τότε θυμόμουν τη μάνα, που από μικρό παιδί με συμβούλευε: «Πρέπει να είσαι ευχαριστημένη με όσα έχεις, μην ψάχνεις για αυτά που είναι μακριά από σένα» Μπορεί να χε δικιο όταν έλεγε «να κοιτάζω χαμηλά και να βλέπω τη ζωή αυτών που είναι σε χειρότερη μοίρα από τη δική μου». Όποτε σκεφτόμουν έτσι όλα ήταν πιο εύκολα. Έρχονταν στιγμές που ένοιωθα χαρούμενη και τυχερή για όσα είχα και ευγνωμοσύνη για την καλή του συμπεριφορά. Οι περισσότερες από τον κύκλο μας με ζήλευαν, όταν άκουγα πως περνούσαν στα σπίτια τους έλεγα «πάλι καλά, υπάρχουν και χειρότερα» το βούλωνα και καθόμουν ήσυχη – ήσυχη στ' αβγά μου.

Παιδιά δεν είχαμε την τύχη να κάνουμε ήμουν εγώ στέρφα; ήταν εκείνος τζούφιος; δεν ξέρω και να σου πω ούτε με πολυνοιάζει για το ποιος έφταιγε. Το μόνο που με νοιάζει είναι που μαράθηγα από μπουμπούκι, δεν πρόλαβα να ανθίσω, λένε ότι: «η γυναίκα ανθίζει όταν κάνει παιδιά».

Εσύ τι λες;

Τι να πεις άμοιρη και συ;

Μη με κοιτάς! Φάε.

(Ξαφνικά, σαν να βγαίνει απ' όνειρο βλέπει τα πιάτα άδεια και τινάζεται)

Μαρία: Φάγατε! Μπράβο πουλάκι μου! Χορτάσατε; Να σας βάλω λίγο ακόμα;

(τους κάνει νοήματα η μητέρα καταλαβαίνει κουνάει αρνητικά το κεφάλι της)

Μητέρα: No, No Thank you.

Μαρία: Μη μ' ευχαριστείς κορίτσι μου, η ευχαρίστηση και η χαρά είναι δική μου. *(σιωπή)*.

Να κάνετε ένα μπανάκι τώρα να ξεκουραστείτε, θα βάλω καθαρές πετσέτες στο λουτρό, θα σου δώσω να βάλεις ένα δικό μου νυχτιό, αφόρετο, για το παιδί θα αφήσω ένα φανελάκι, μην ξαναβάλετε αυτά που φοράτε θα κανονίσω να μας φέρουν καινούρια ρούχα. Σηκωθείτε, πάμε μέσα. *(ακούγονται νερά να τρέχουν, συρτάρια ν' ανοίγουν και να κλείνουν)*.

(Μπαίνει ξανά στην κουζίνα φουριόζα, παίρνει το τηλέφωνο) Έλα Μέλπω μου, η Μαρία είμαι, τι κάνεις κούκλα μου; ... Καλά, μια χαρά και 'γω, ... Όχι δεν πήγα, για άλλο σε πήρα αχ κοριτσάκι μου θέλω μια μεγάλη χάρη, ... Αν μπορείς, όταν κλείσεις το μαγαζί να μου φέρεις στο σπίτι δυο παντελόνια και δυο μπλουζες ... όχι για μένα καλέ στο νούμερό σου και για την ηλικία σου, αλλά σεμνά ... *(κοφτά)* Τα θέλω ... όχι παιδί μου έχω φιλοξενούμενες *(γελάει)* ναι, θα σου πω από κοντά ... Μπράβο μάτια μου, αλλά θέλω κάτι ακόμα, να μου πάρεις από τη διπλανή σου και δυο σετ εσώρουχα... καλέ αφού μια πόρτα είστε ... Εεε πες της να στα φέρει και που 'σαι Μέλπω; Τα βρακιά κανονικά να τον κρύβουν τον κώλο, όχι σαν αυτά που βλέπω όταν απλώνει η μάνα σου τη μπουγάδα... ακούς τι σου λέω... Βρε μη με πιλατεύεις μπορείς να μ' εξυπηρετήσεις; Άμα ήτανε θα ερχόμουν η ίδια... Ααα! Να σου πω Μελπούλα μου εκεί απέναντι από σένα δεν είναι ένα μαγαζί με παιδικά; ... ναι παιδικά ... θέλω δυο αλλαξιές για ένα κοριτσάκι ίσα με τεσσάρων χρόνων, να έχουν ζωηρά χρώματα ... Δεν μπορώ βρε πουλάκι μου αφού με ξέρεις για να λέω δεν μπορώ... έχω κόσμο σου είπα αλλιώς θα πεταγόμουνα ... θα σου πω όταν έρθεις... Τώρα θα μου τα φέρεις ή θα με σκάσεις; ... Μπράβο μωρό μου να 'σαι καλά σ' ευχαριστώ... Θα σου έχω μεγάλη υποχρέωση... μη το συζητάς καρδούλα μου *(μεγάλη παύση)*... *(γελάει)* Άσ' αυτά που ξέρεις... Άντε σε κλείνω γιατί έχω και δουλειές ... *(ανυπόμονα)* έλα γεια σου, θα σε περιμένω. *(μονολογεί)* Αχ βρε Μελπούλα, ίδια η μάνα σου άμα το πιάνεις δεν τ' αφήνεις τ' ακουστικό.

(Ξεκινάει να μαζεύει τα πιάτα από το τραπέζι σιγοτραγουδώντας, τα πάει στο νεροχύτη, κάθεται στον καναπέ συνεχίζοντας το τραγούδι.)

Τούτο το – μαύρα γλαρά μου μάτια –
Τούτο το καλοκαιράκι
κνηγούσα ένα πουλάκι
Κνηγού – μαύρα γλαρά μου μάτια –
Κνηγούσα προσπαθούσα
να το πιάσω δεν μπορούσα
Παίζοντας – ψηλέ λιγνέ μου κρίνε –
Παίζοντας τον ταμπουρά μου
ήρθε μες την κάμαρα μου.

(Μπαίνουν δισταχτικά μητέρα και κόρη)

Καλώς τες, καθίστε. *(Η μητέρα παίρνει αγκαλιά το παιδί της και κάθονται, συνεχίζει όλο έξαψη).* Άνοιξα το πίσω δωμάτιο ν' αεριστεί, θα πάω σε λίγο να βάλω καθαρά σεντόνια, τα άσπρα τα κοφτά θα στρώσω. Τι χαρά είναι τούτη; Πόσα χρόνια έχω να στρώσω δεύτερο κρεβάτι; Να έχεις κόσμο σπίτι κι ας μη μιλάς την ίδια γλώσσα. Κι άλλες ανάσες κι άλλα βήματα να ακούγονται, δεν είσαι ένα κούτσουρο μονάχο, να πάρει ζωή το έρημο σπίτι, να αναστηθώ και 'γω μαζί. *(παύση)* Να σας βάλω ένα χυμό; *(σηκώνεται τους προσφέρει χυμό)* *(Σιωπή).*

(Κοφτά) Άκουσε με καλά, τη μαντίλα να τη βγάλεις και στο παιδί να μη τη φορέσεις ποτέ. Τη μαντίλα μας τη βάζουνε για να κρατάμε το κεφάλι σκυμμένο, πρώτα στους πατεράδες, μετά στους άντρες, στ' αφεντικά, στους κυβερνώντες, παντού. Αυτά που λένε θρησκεία είναι... άσε μην πω καλύτερα. Όχι που εσύ είσαι μουσουλμάνα και 'γω χριστιανή, αλλά για δεσ... κάθε μέρα πνίγεται τόσος κόσμος, που είναι τώρα ο Θεός; κι ο δικό σου κι ο δικός μου. Κανένας Θεός δεν ανακατεύεται στα καθημερινά του κόσμου, γι' αυτό σου λέω :

Τη μαντίλα να τη βγάλεις! *(Σιωπή).*

Σου είπα πριν ότι σε θαυμάζω μπορεί να σε ζηλεύω κιόλας ξέρεις γιατί; Γιατί εγώ δεν τόλμησα ενώ το ήθελα πολύ και συνέχεια κλωθογύριζε το φευγιό στο κεφάλι μου δεν τόλμησα. Σε μπερδεψα; Θα σου εξηγήσω, θα προσπαθήσω δηλαδή γιατί έχει γίνει κουβάρι μέσα μου και δεν ξέρω από πού να το πιάσω, μα είσαι γυναίκα θα καταλάβεις. Ξέρεις πόσο καιρό το κουβαλάω; σχεδόν τριάντα χρόνια, ασήκωτο έγινε και μου πλακώνει την ψυχή κι όσο περνάει ο καιρός όλο πιο πολύ βαραίνει, δεν έχω βγάλει άχνα... σε κανέναν... και έφτασα στα όρια της παραφροσύνης. Δεν μπορούσα. Δεν έπρεπε. *(παύση)*

Η ζωή με τον άντρα μου όπως σου είπα κυλούσε ήσυχα, χωρίς γέλιο, δίχως κλάματα και τσακωμούς, τίποτα δεν τάραζε την καθημερινότητά μας. Μετά την Κυριακή η Δευτέρα, μετά το καλοκαίρι το φθινόπωρο. Μια ζωή μονότονη. *(παύση)*

Λένε ότι: «η ευτυχία είναι κομμένη και ραμμένη στα μέτρα του κάθε ανθρώπου. Δεν είναι σπάνιο πουλί να το κυνηγούμε πότε στον ουρανό και πότε στο μυαλό μας. Η ευτυχία είναι κατοικίδιο πουλί στην αυλή μας». Σε τούτη την αυλή δεν στάθηκε, κι αν το μυαλό μου νόμισε ότι το είδε δεν τόλμησε να το κυνηγήσει να το φέρει κοντά. *(παύση)*

Μια μέρα ξαφνικά ούτε κατάλαβα πώς, ερωτεύτηκα τον κύριο γυμνασιάρχη. Τον έβλεπα από παιδί ήμασταν σχεδόν συνομήλικοι η οικογένειά του ζούσε στην Αθήνα, μα τον θυμάμαι, όλα τους τα καλοκαίρια τα

περνούσαν εδώ, ο πατέρας του ήταν νησιώτης. Θυμάμαι το σουλούπι του δηλαδή. Δεν είχαμε αλλάξει κουβέντα, βλέπεις τότε δεν έκαναν παρέα τα κορίτσια με τ' αγόρια. Πέρασαν τα χρόνια μεγαλώσαμε μα συνέχισε να 'ρχεται πότε με παρέες, πότε ζευγάρι, πότε μόνος, δεν του χα δώσει σημασία. Δεν ήταν όμορφος, ούτε άσχημος, ένας καθημερινός άνθρωπος. (παύση)

Κάθε απόγευμα οι γυναίκες του χωριού μαζευόμασταν - με το εργόχειρό της η κάθε μια - κάτω από τον πλάτανο της πλατείας και τα λέγαμε. Μια μέρα πέρασε Αυτός, μας χαιρέτησε ευγενικά και κάθισε να πει καφέ με τους άντρες που βρισκόνταν στο διπλανό καφενείο. Ο σκύλος του έφυγε και ήρθε στα πόδια μου, άφησα το πλεκτό μου και άρχισα να τον χαϊδεύω, εκείνος μου έκανε χαρές, πέρασε ώρα, κάποια στιγμή τον ακούω να λέει " έλα, πάμε " στο σκύλο του δεν ήταν κάλεσμα δικό μου και από κείνη την ώρα αυτό το "έλα" βούιζε στο κεφάλι μου για χρόνια. Ήταν η ζεστασιά που είχε η φωνή του; ήταν η ευγένεια που είχε στο βλέμμα; Ήταν το ποτάμι που έβραζε μέσα μου -ποτάμι βουβό και ύπουλο- και έφαχνε θάλασσα να ξεχυθεί; ήταν που εγώ πνιγόμουν; Δεν ξέρω, τι να σου πω. Όμως εκείνο ακριβώς το λεπτό ήθελα να σηκωθώ και να τον ακολουθήσω. Να πάω πού δεν ήξερα, το μόνο που ήξερα ήταν ότι ήθελα να φύγω. Το σπίτι μου στένεψε, με πλάκωναν τα έπιπλα, μίκρυνε η γειτονιά και το νησί έγινε μια στάλα.

Πώς αγαπάς έναν ξένο, πώς νοιάζεσαι για κείνον, είναι καλά; έφαγε; Πολύ κομμένος είναι τελευταία και όλο μονάχος, θα 'χει κι αυτός τα βάσανά του. Ξέρεις τι είναι να ζυπνάς και να σιέφτεσαι τι κάνει όταν δεν του 'χεις καν μιλήσει; Έφτιαχνα γλυκό τριαντάφυλλο και σκεφτόμουν «θα του αρέσει άραγε; Ή μήπως δεν τρώει τα γλυκά του κουταλιού»; Κάθε Μάιο που μαδούσα τις τριανταφυλλιές ευχόμουν να γινόταν με κάποιο τρόπο να τον κέρναγα, σίγουρα θα του άρεσε, όλοι έχουν να λένε για το γλυκό της Μαρούλας. Αχ! Τώρα που το θυμήθηκα να σας βάλω, (Σηκώνεται βιαστικά βγάζει το βάζο με το γλυκό και σερβίρει σε δυο πιατάκια βάζει στο δίσκο και δυο ποτήρια νερό και τους προσφέρει) Εσείς φτιάχνετε; Εμ βέβαια δε θα φτιάχνετε; Κάθε τόπος με τα δικά του καλούδια, να μου δείξεις καμιά μέρα. Μ' αρέσει να δοκιμάζω καινούργιες γεύσεις -τις συνταγές μου δεν τις αλλάζω αλλά μ' αρέσει να μαθαίνω και καινούργιες-. (Στο μεταξύ τελειώνουν το γλυκό) Ε; πώς σας φάνηκε; Ωραίο δεν είναι; Όλη η άνοιξη κλεισμένη σε τούτο δω το βάζο. (παύση)

Προσπαθούσα που λες να μάθω γι' αυτόν όμως άλλοι κόσμοι, εγώ μια συνηθισμένη γυναίκα παντρεμένη στο νησί κι αυτός κύριος καθηγητής στην πρωτεύουσα. Μαθηματικός ήταν; Φιλολόγος; Τι να σου πω δεν θυμάμαι, τώρα πια το μόνο που θυμάμαι είναι τ' όνομά του κι αυτό γιατί είναι σπάνιο, ακόμα και η εικόνα του ξεθώριασε.

Μήπως σε κουράζω; (παύση)

Θυμάμαι τη μέρα που παντρευόταν ο γιος του κουμπάρου μας, ο γάμος γινόταν στη Μητρόπολη, εκεί τον άκουσα να ψέλνει πρώτη φορά είχε πολύ ωραία φωνή, να φανταστείς από κει που δεν πάταγα το πόδι μου στην εκκλησία παρά μόνο Πάσχα, Χριστούγεννα, γάμους, κηδείες και υποχρεώσεις, μόλις έμαθα ότι κατέβαινε στη Χώρα κ' έψελνε δεν ξανάχασα λειτουργία το καλοκαίρι. Τι έλεγα; Α ναι που παντρευόταν ο Νικάκης, κοιτάζα λοιπόν κλεφτά τα χέρια του καθώς κρατούσε το βιβλίο, -πού να σηλώσω τα μάτια μου πιο πάνω- τα χέρια του βλαρά, σαν τα κλαράκια την άνοιξη τα δάκτυλά του, μακριά και λεπτά με νύχια κομμένα στρογγυλά, (συνειρικά) όμορφα χέρια αδούλευτα, μόνο από το χνούδι και τις φλέβες καταλάβαινες ότι ήταν αντρικά.

Κοιτάζα τα δικά μου, (κοιτάζει τα χέρια της) να! (τα δείχνει και στη μητέρα) δεσ και συ, όλες οι δουλειές του σπιτιού από τούτα δω περνάνε, είδες; είναι χοντρά και άγρια, κοιτά ρόζους που 'χουνε. Πώς ντράπηκα για τις σκέψεις που 'κανα! Τι σύγκρινα; Τα χέρια μας; τις ζωές μας; Πώς σήκωσα τα μάτια μου και κοιτάζα αυτόν τον άντρα;

Εέχνα τον! έλεγα στον εαυτό μου. Δεν ντρέπεσαι; τι πράματα είναι αυτά; με μάλωνα. Σύνελθε κοιτά το σπιτικό σου θα σε πάρουν χαμπάρι και θα γίνεις ρεζίλι των συυλιών μου φώναζα. Τίποτα. Το μυαλό μου δεν υπάκουε σε καμία λογική, μόνο ξεχνιόταν λίγο καμιά φορά και ξανά οι σκέψεις έτρεχαν σε κείνον. Καταπιεσμένα συναισθήματα, ανεκπλήρωτες ανάγκες, βγήκαν στην επιφάνεια.

Είχε στοιχειώσει στο μυαλό μου. Δεν ήξερα, ούτε και ξέρω πώς είναι ο πραγματικός έρωτας, να αγαπάς και ν' αγαπιέσαι αληθινά, με πάθος, όμως μετά από αυτό το «έλα, πάμε» τον σκεφτόμουν συνέχεια, σαν αυτό το «έλα» να απευθυνόταν σε μένα, τον εξιδανίκευσα τού έδωσα χαρακτηριστικά που πιθανότατα δεν είχε, έφτιαξα μια εικόνα αγίου και της έδωσα το όνομά του. Σταμάτησα να βλέπω έναν κανονικό άνθρωπο, πήρε τη μορφή ήρωα μυθιστορήματος, από αυτά που διάβαζα για να γεμίζω την μοναξιά μου. Τον έβρισκα ευγενή, προσηνή, καλλιεργημένο, στοιχεία που οπωσδήποτε τον χαρακτήριζαν και άλλα που φανταζόμουν. Σκεφτόμουν πως θα ήταν αν... χιλιάδες αν για σκέψεις, συναισθήματα, πράξεις. Καταλάβαινα το παράλογο και μάταιο της υπόθεσης και έκανα προσπάθεια να γκρεμίσω το δημιούργημά μου, έτσι έλεγα πως πίσω από τη βιτρίνα κρύβεται ένας μονόχνοτος και άξεστος άνθρωπος, πιθανότατα αλκοολικός ή ερωτικά διεστραμμένος γιατί αν ήταν καλός σ' αυτή την ηλικία όλο και κάποια θα τον είχε «τυλίξει», ήταν άγιος και αμαρτωλός, έτσι έγινε όραμα και άπιαστη εικόνα. (παύση)

Κάθε καλοκαίρι -καμιά φορά ερχόταν και το Πάσχα- τον έφαχνα με τα μάτια στην πλατεία, στο καφενείο, στο δρόμο μήπως τον δω τυχαία. Θαρρώ πως ήταν Δεκαπενταύγουστος, γιόρταζα, είχαμε βγει με τον άντρα μου και δύο φιλικά ζευγάρια σ' ένα ταβερνάκι δίπλα στη θάλασσα. Ξαφνικά τον βλέπω να 'ρχεται με μια γοητευτική ξανθιά κυρία, κάθισαν στο διπλανό τραπέζι, πάγωσα,

μου κόπηκε η όρεξη, έχασα τη μιλιά μου. Κάποια στιγμή έριξα μια κλεφτή ματιά στο τραπέζι τους, τον βλέπω να της κρατάει το χέρι, να γέρνει και να της ψιθυρίζει στ' αυτί.... Τότε εκείνη ξεκίνησε να γελάει κι αυτός την κοίταζε στα μάτια και χαμογελούσε. Νόμισα πως κάποιος με πυροβόλησε ένωσα την καρδιά μου να σκίζεται, σκοτεινίασε. Αιούς σκοτεινίασε και η καρδιά μου να σκίζεται. Ήθελα να ουρλιάξω από τον πόνο. Ακόμα τον θυμάμαι αυτόν τον πόνο. *(βάζει το χέρι της στο μεσοθωράκιο και δείχνει)* Να εδώ, κάνω έτσι *(ψηλαφίζει)* και νομίζω πως υπάρχει ουλή από σφαίρα. Ζήλεψα. Από πού κι ως πού; με ποιο δικαίωμα ζήλεψα; Εκείνο το βράδυ έμεινα ξάγρυπνη, όλη νύχτα στο κρεβάτι, το σκεφτόμουν και το ξανασκεφτόμουν μέχρι που ένωσα ανόθευτη χαρά, σχεδόν ευτυχία και άρχισα να χαμογελάω στο σκοτάδι, συνειδητοποίησα ότι ήμουν ζωντανή, είχα αισθήματα, κάτι μέσα μου σάλευε δεν ήμουν πεθαμένη. Αισθάνθηκα αλλιώςτικα πρωτόγνωρα πράγματα σαν αυτά που διάβαζα στα βιβλία αλλά δεν καταλάβαινα για τι μιλούσαν, τι ήταν αυτή ζήλια; και να τώρα που ένωθα ζήλια, λαχτάρα, προσμονή, αγάπη. Σαν να ήμασταν χρόνια μαζί χωρίς όμως να ξεφτίζει την αγάπη μας η καθημερινότητα. Ήταν όλα στο μυαλό μου, αποκυήματα φαντασίας και πόθου. Ήταν χαζό και μάταιο το ήξερα κι όμως εκεί, κολλημένη εικόνα, κολλημένη στο πι-απ βελόνα.

'Ελα, πάμε. 'Ελα, πάμε. 'Ελα, πάμε.

'Ελα, ποιος;

Πάμε πού;

'Ελα, εσύ;

'Ελα, εγώ;

Κι αν έρθω τι;... *(παύση)*

Μια μέρα συναντηθήκαμε τυχαία στο σπίτι της Κατίνας, -η Κατίνα είναι η καλύτερή μου φίλη και μάνα της Μέλπως που θα 'ρθει σε λίγο-. Μας σύστησε, έτεινα το χέρι μου κι έτρεμε, η καρδιά μου άρχισε να χτυπά σαν τρελή, ένοιωσα τα μάγουλα να φλογίζονται, στέγνωσε το στόμα, δεν ήξερα τι να πω χάθηκαν τα λόγια, τον κοίταξα στα μάτια, είπα ένα χαιρω πολύ, προφασίστηκα κάποιο μάτι αναμμένο στην κουζίνα και το 'βαλα στα πόδια, ήθελα να κρυφτώ και να κλάψω. Το 'ξερα δεν θα άντεχα ούτε μια κουβέντα. Γύρισα σπίτι τρέχοντας, το δεξί μου χέρι ήταν μουδιασμένο, το 'τριψα και ένωσα τη μυρωδιά του, δεν μπορεί λέω «πάει τρελάθηκα» κι όμως από την χειραψία η κολόνια του είχε μείνει στην παλάμη μου. Δεν θα το πιστέψεις ακόμη και τώρα είναι στιγμές που αυτό το άρωμα μου ξανάρχεται, παράξενο δεν είναι; Άλλα πράγματα πιο σημαντικά ξεχνιούνται και σου μένουν κάτι ασήμαντες λεπτομέρειες... Είναι σαν κάποια όνειρα που όσα χρόνια κι αν περάσουν τα κουβαλάς μέσα σου ολοζώντανα.

Σε κούρασα; Έχω τόση ανάγκη να μιλήσω! *(παύση)*

Ξέρεις πόσες συζητήσεις είχαμε κάνει μαζί; λόγια που δεν ειπώθηκαν; όλα μες το κεφάλι μου. Ξέρεις πόσες φορές είχαμε φάει καρπούζι στην αυλή; πόσες φορές είχαμε πει ουζάκι και του έπαιζα την αγαπημένη μου μελωδία στο ακορντεόν; πόσες εικόνες είχα φτιάξει; Ήμουν μια πιστή άπιστη, ήταν μια απιστία που δεν ξέφευγε από τα πρέπει, που δεν πλήγωνε κανέναν άλλο εκτός από μένα. Με περνάς για τρελή ε; Δεν έχεις άδικο, είχα πάθει κάτι σαν εμμονή, μια ρομαντική εμμονή. Στιγμές -στιγμές ένοιωθα πως ήμουν ένα βήμα από την παραφροσύνη, φτηνά τη γλίτωσα. Δεν ήμουν τρελή, καταπιεσμένη ήμουν, ένοιωθα σαν πουλί που του δέσανε το πόδι με κλωστή.

Λίγο πριν τα σαράντα κάτι ξύπνησε μέσα μου, ένιωσα πως είναι η τελευταία μου ευκαιρία, τα τελευταία μου νιάτα, κατάλαβα πως γεννήθηκα μια φορά και δεν γίνεται να υπάρξω ξανά, και ενώ ήξερα πως είχα δικαίωμα στην ευτυχία το ανέβαλλα για αργότερα. Ήθελα να το σιάσω, να φύγω, να ζήσω αυτά που δεν μου επέτρεψαν όταν ήταν καιρός, τότε που έπρεπε... όταν ήμουν κορίτσι. Αντί γι' αυτό έζησα μια ζωή που ο πραγματικός μου εαυτός απουσίαζε. Ήθελα να φύγω. Έπρεπε να φύγω. Αλλά να πάω πού; Μόνη; Με ποιόν; Έτσι ο χρόνος κύλησε μίζερα, δειλά, με αναβολές κι η ευκαιρία χάθηκε.

Ο Καζαντζάκης είχε πει... Τον ξέρεις τον Καζαντζάκη; Πολύ σπουδαίος. Είχε πει «Ό,τι δε συνέβη ποτέ, δεν το ποθήσαμε αρκετά». Στ' ορκίζομαι, ως τα τριςβαθα της ψυχής μου τίποτα δεν πόθησα περισσότερο αλλά... (Αναστενάζει βαθιά) αλλά μόνο ποθούσα. Λαχταρούσα και ποθούσα, δεν έκανα τίποτα, δεν διεκδίκησα, δεν προσπάθησα. Στα χρόνια που έζησα ένα πράγμα έμαθα, όλα είναι στο χέρι μας, άμα κάθεται με τα χέρια σταυρωμένα τίποτα δεν θα σου χαριστεί, τίποτα δεν θα σου χτυπήσει την πόρτα. (παύση)

Έχεις κάνει ποτέ ποδήλατο; Θυμάσαι την πρώτη φορά; Στην αρχή φοβάσαι, το θες πολύ αλλά φοβάσαι, ανεβαίνεις και σιέφτεσαι τώρα θα πέσω. Τα χέρια τρέμουν και οι παλάμες γεμίζουν ιδρώτα, το κεφάλι τεντώνεται μπροστά, το στομάχι σφίγγεται και το τιμόνι πάει δεξιά - αριστερά, κάνεις μια πεταλιά και βάζεις τα πόδια κάτω, σπρώχνεις να πάρεις φόρα και πριν προλάβεις να ισορροπήσεις πέφτεις, σηκώνεσαι και ξαναπέφτεις, «τέρμα» λες δεν ξαναανεβαίνω. Τότε έρχεται ο πατέρας σου ή ο μεγαλύτερος αδελφός, με το ένα χέρι κρατάει τη σέλα και με το άλλο το τιμόνι σου λέει: «έλα μπορείς σε κρατάω». Εσύ τρέμεις κι αυτός σε κρατάει, όταν ηρεμείς... σε σπρώχνει και σ' αφήνει, κάνεις πετάλι νομίζοντας ότι είναι δίπλα σου, γυρίζεις το κεφάλι να του χαμογελάσεις, τρομάξεις όταν καταλαβαίνεις ότι σε άφησε και πέφτεις... Βάζεις τα κλάματα, εκείνος σε σηκώνει και σου λέει: «Έλα μπορείς κοίτα πόσα μέτρα έκανες. Μπορείς! πάμε πάλι». Σκύβεις σηκώνεις το ποδήλατο ξεσκονίζεις τα γόνατα με τις παλάμες, ρουφάς τη μύτη και ξαναανεβαίνεις... τότε γίνεται το θαύμα. Ισορροπείς. Τρέχεις. Φεύγεις μακριά. Νιώθεις

ελεύθερη, νιώθεις τον αέρα στα μαλλιά και στα μάγουλα, θέλεις να μιλήσεις και γελάς, γελάς χωρίς λόγο, πλημμυρίζει το είναι σου μια πρωτόγονη χαρά.

Αυτό είναι, κατακτάς την ισορροπία, κερδίζεις την ελευθερία.

Γιατί στο είπα τώρα αυτό; ... Δεν θυμάμαι, τι έλεγα; (παύση)

A. Ναι !

Ήθελα να φύγω μακριά μα αισθανόμουν τελείως μόνη... χρειαζόμουν κάποιον να μου κρατήσει τη σέλα, να με βοηθήσει να μάθω ισορροπία, είχα ανάγκη από ένα χέρι που θα με σήκωνε όταν έπεφτα. Κάποιον να μου πει «προχώρα είμαι δω να σε στηρίζω». Ταυτόχρονα δεν εμπιστευόμουν κανένα ΟΥΤΕ ΕΜΕΝΑ ήμουν δειλή, έτρεμα και το χειρότερο; Σκιεφτόμουν τι θα πει ο κόσμος. Θα γινόταν σιάνδαλο και τον άντρα μου δεν ήθελα να τον πληγώσω, ήταν καλός άνθρωπος. Έτσι τιμώρησα τον εαυτό μου και δεν υπάρχει μεγαλύτερη αμαρτία από το να μη ζεις τη μια και μοναδική ζωή. Τα πρέπει δεν με άφησαν.

Δεν χρειάζεται να μπορείς, δεν είναι κακό να φοβάσαι, αυτό που χρειάζεται είναι να θέλεις και να 'χεις δίπλα σου κάποιον που θα σε βοηθήσει να φτάσεις σιγά σιγά εκεί που "δεν μπορείς"... (παύση)

Ίσως γι' αυτό πήρε τέτοιες διαστάσεις στο μυαλό μου ο κύριος καθηγητής. Μαύλιζε το μυαλό μου η ιδέα του. Ήταν ένα παιχνίδι. Μίλαγα, γέλαγα, ταξίδευα χωρίς να το κουνάω ρούπι, μου έδινε μια ασφάλεια όλο αυτό και δεν έδωσα αφορμή για σχόλια. Μόνο μέσα μου, πότε γέλαγα και πότε πλάνταζα. Ώρες-ώρες όταν ήμουν πολύ πιεσμένη παραμιλούσα, πάλι καλά που δε μου σάλεψε.

Τον καιρό που δεν τον έβλεπα ήταν πιο εύκολα τα πράγματα, μα σαν ήταν στο νησί... δούλευα για δυο ανθρώπους. Αν δεν είχα δουλειές στο σπίτι, στον κήπο, στα κτήματα, πήγαινα και βοηθούσα τις φιλενάδες μου, ταλαιπωρούσα το σώμα για να μην έχω κουράγιο να σιέφτομαι. Όταν κουραζόμουν ο ύπνος ήταν βαθύς, αλλιώς έβλεπα κάτι όνειρα ταραγμένα και ξύπναγα μούσκεμα. Κατάλαβες τώρα γιατί δεν είπα ποτέ τίποτα σε κανένα; Ούτε στην Κατίνα. Ποιος θα καταλάβαινε τι ήταν Αυτός για μένα; Εκείνος ο άνθρωπος ήταν σαν το Θεό που δεν πιστεύω, τον είχα περισσότερο για Θεό παρά για έρωτα. Ήμουν εγκλωβισμένη. (παύση)

Μ' ακούς; Μήπως βαρέθηκες;

Ο άντρας μου πέθανε ξαφνικά ένα πρωί από ανακοπή, Την άλλη μέρα το ίδιο ξαφνικά έθαψα και 'κείνον. Μη με ρωτάς γιατί. Θα μπορούσα να επιδιώξω να κάνω σχέση μαζί του, ήμουν ακόμα αρκετά νέα, δεν είχα φτάσει ούτε τα σαράντα πέντε, πέρναγε η μπογιά μου. Παιδιά, σκυλιά τίποτα και τον «τρόπο» μου (τρίβει τον αντίχειρα με το δείκτη) τον είχα. Δεν το έκανα, θα μου

πεις «γιατί»; Ήμουν μεγαλωμένη αλλιώς, να του μιλούσα στα ίσα; ούτε γι' αστείο, εγώ δεν τολμούσα καλά καλά να τον κοιτάξω στα μάτια. Πώς θα μπορούσα να τον πλησιάσω χωρίς να ειπεθώ; Να έβαζα προξενιό να του μιλήσει; καλύτερα να άνοιγε η γη να με καταπιεί. Μια στάλα τόπος είμαστε δω, είχαμε κοινούς γνωστούς, λίγο πολύ με τα ίδια άτομα μιλάγαμε, αλλά τι να 'κανα; Να άρχιζα φιλίες με τον κύκλο του για να βρισκόμαστε; Από πού κι ως πού να αλλάξω ξαφνικά συντροφίες, είχα μια αξιοπρέπεια που δεν μου το επέτρεπε. Ούτε την απόρριψη φοβόμουν εξάλλου τόσα χρόνια είχα φτιάξει πάρα πολλά σενάρια και η απόρριψη ήταν το πιο ανώδυνο.

Δεν μιλάς, τι σκέφτεσαι;

Όχι βέβαια, δεν περίμενα να έρθει να με βρει και να μου πει ότι είναι ερωτευμένος μαζί μου αλλά δεν τολμούσε να με πλησιάσει γιατί ήμουν παντρεμένη. Αυτά είναι αστεία, μόνο στα φτηνά βίπερ τα γράφουν. *(παύση)*

Η αλήθεια είναι ότι κάποια στιγμή σκέφτηκα να φύγω από το νησί, μπορούσα να κάνω ό,τι ήθελα χωρίς να δώσω λογαριασμό σε κανένα. Πέρασε απ' το μυαλό μου να πάω στην Αθήνα και να κάνω καινούργιο ξεκίνημα στη ζωή μου. Ω! όχι μ' αυτόν, απλά καινούργιο ξεκίνημα, δεν το 'κανα. Ξέρεις γιατί; Το έβρισκα άτιμο και προσβλητικό πρώτα απ' όλα για μένα, θα ήταν σαν να περίμενα να μείνω χήρα για να κάνω τη ζωή μου. Αν είχα τα κότσια, θα έπρεπε να είχα αρνηθεί αυτό το γάμο πριν γίνει, αλλά... πού να τολμήσω; ή από τη στιγμή που ένοιωσα έρωτα για τον κύριο καθηγητή το σωστό θα ήταν να χώριζα τον άντρα μου, να έκανα αυτό που ένοιωθα, να μέτραγα το μπόι μου και όπου έβγαινε, να αναλάμβανα την ευθύνη των πράξεων μου. Αφού δεν το έκανα ούτε στην αρχή, ούτε κατά τη διάρκεια, μετά δεν είχε νόημα. Ένοιωθα πως ήμουν ελεύθερη ούτε μάννα, ούτε άντρας να δώσω λογαριασμό, πρώτη φορά κυρία του εαυτού μου. Και τι έκανα αυτή την ελευθερία; Τίποτα. Είχα μάθει να ζω στο κλουβί και όταν άνοιζε η πόρτα εγώ δεν τόλμησα να βγω έξω, μου έφτανε που ήταν η πόρτα ανοιχτή, μου έφτανε που δεν είχα πια την κλωστή στο πόδι. *(παύση)*

Κακά τα ψέματα κοριτσάκι μου ο καθένας παίρνει στη ζωή αυτό που του αξίζει. Θα μου πεις αυτό σου άξιζε; Τελικά έτσι φαίνεται αυτό μου άξιζε, το λίγο και το μέτριο, γιατί έκανα πάντα αυτό που έπρεπε... τα πρέπει των άλλων, τα πρέπει της κοινωνίας, όχι τα δικά μου. Κι ας ήξερα ποιο είναι το σωστό κι ας ήξερα τι θέλω, το πρέπει έγινε αφέντης και επόπτης της ζωής μου και τον έχω μέσα μου. Αυτό το «ΠΡΕΠΕΙ» με τα χρόνια θέριεψε και επιβάλλεται. Πριν το θέλω και το μπορώ προηγείται αυτό το καταραμένο «πρέπει» και το «είναι σωστό;» για ποιον; Για μένα ή για τους άλλους; Άστα. Πέρασαν τα χρόνια, καταλάγιασε ο πόθος και η ψυχή μου βούρλιασε. Η ψυχή είναι σαν το νερό όταν πολυσυχάσει βουρλιάζει. *(με πάθος)* Την νιώθω αυτή τη βουρξίλα μέσα μου.

Όταν τον έθαψα μου 'λειψε. Πολύ! (παύση)

Τι μου έλειψε; Ε πως; Τόσα χρόνια συντρόφευε τις σκέψεις μου. Λίγο είναι; Σου είπα και πριν, τον νοιαζόμουνα.

Από τότε που βγήκε στη σύνταξη περνάει τον περισσότερο καιρό του εδώ, αλλά για μένα δεν είναι πια ο ίδιος. Είναι η σκιά του. Αυτός έχει πεθάνει χρόνια τώρα. Τώρα είναι ένας άλλος, ένας καινούργιος άνθρωπος, όταν τον βλέπω στο δρόμο τον χαιρετάω όπως όλο τον κόσμο, δεν σκιρτίζει η καρδιά μου, τότε τον έβλεπα και νόμιζα πως θα λιποθυμήσω.

Κάθε φορά που πάω στο νεκροταφείο ανάβω δύο κεριά κι ας ζει. (παύση)

Μείνετε μαζί μου. Θα σας φροντίσω. Δεν θέλω ανταλλάγματα. Μου φτάνει η συντροφιά. Θα περάσουμε καλά, θα δεις. Το σπίτι είναι μεγάλο, αύριο θα πάω στον δήμαρχο, στον δικηγόρο, σε αυτές τις οργανώσεις με τα περίεργα ονόματα να μου πουν τι ενέργειες χρειάζεται να κάνω για να μείνεις εδώ με την κόρη σου.

Θέλεις;

Χαριτιά έχετε; (σιωπή)

Ίσως η ανταμοιβή για όλα αυτά τα πρέπει να ήρθε τώρα στα γεράματα, μια κόρη που θα τη βοηθήσω να πιάσει τη ζωή στα χέρια της και μια εγγονή που θα μάθει να ανοίξει τα φτερά της και να πετάξει. Μακριά.

Κανένα "πρέπει" να μην ορίσει τη ζωή σου, εκτός από αυτά που ορίζεις εσύ.
(παύση)

Μ' ακούς; (παύση)

Κανένα!

ΑΥΛΑΙΑ